

Katedra právních dějin Právnické fakulty Západočeské univerzity v Plzni

Oponentský posudek diplomové práce diplomantky Jiřiny Pavlovičové

Otroctví v římském právu

Diplomantka ve své práci pojednává o jednom z klíčových římskoprávních institutů, kterým bylo otroctví. V první kapitole píše o vývoji a různých podobách institutu otroctví v jednotlivých fázích římské společnosti – v době královské, v době římské republiky, principátu a dominátu. V druhé kapitole jsou pak rozebrány jednotlivé právní důvody, které vedly k tomu, že jedinec existoval v římském právním systému nikoli jako člověk svobodný, ale jako otrok. Třetí kapitola se věnuje popisu různého postavení otroků, zvláště podle toho kritéria, k jaké konkrétní práci byli určeni, což vedlo často ke značné diferenciaci jejich osobní situace a podmínek, ve kterých žili. Čtvrtá kapitola pak pojednává o způsobech zániku otroctví – buď smrtí otroka, nebo propuštěním otroka na svobodu slavnostním způsobem podle staršího římského práva, či neformálně s ochranou práva prétorského.

Na rozdíl od jiných témat, kde diplomant může srovnávat podobu probíraného právního institutu v římském právu s podobou, jakou daný právní institut má v právu aktuálně platném, téma této diplomové práce takovouto možnost neposkytuje, protože institut otroctví v moderním právu neexistuje a je odmítán jako nepřijatelný, odporující veškerým našim právním i morálním zásadám. Přesto, byť protiprávně, i dnes existují skrytě formy jakéhosi téměř otroctví – nucená práce, sexuální vykořisťování, obchodování s lidmi. Diplomantka namísto srovnání institutu, kterému se její práce věnuje, s právem platným v současnosti, v závěru své práce správně poukazuje na skutečnost, že ani institut otroctví nebyl v průběhu římských právních dějin neměnný, ale římské právo se stále snažilo vypořádávat s otázkou, jaký je správný způsob nakládání s člověkem v postavení otroka. Postupem doby se tak i v římské společnosti situace otroků měnila a cesta vedoucí k získání svobody se pro ně stávala snadnější.

Práce je doplněna osmnácti obrazovými přílohami.

Při tématu tak rozsáhlém, jakým je otroctví, musela diplomantka nutně vybrat z množství pramenů, zajisté v souladu s pokyny vedoucího diplomové práce. Osobně postrádám poznámku o tom, co se píše o otroctví v Petroniově spisu *Cena Trimalchionis*, dále postrádám zmínku o existenci listu apoštola Pavla Filemonovi, zajímavé by bezpochyby bylo také uvést, co o otroctví píše Aurelius Augustinus (*De Civitate Dei* i jinde ve svém rozsáhlém díle) a uvedena mohla být i některá další pro dané téma důležitá díla (např. *Olis Robleda*). Tyto další prameny a literaturu bylo možné uvést alespoň v poznámkovém aparátu, který by tím byl obohacen. V části práce, pojednávající o propuštění otroků na svobodu, postrádám zmínku o zákonech, toto propuštění omezujících.

Přes výše uvedené připomínky doporučuji, aby práce byla připuštěna k obhajobě.

V Plzni dne 4. května 2023

doc. JUDr. Miroslav Černý, Ph.D., JU.D.